

УДК 811.111:811.161.2]'25'373.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-5>

ОНИМИ У ПЕРІТЕКСТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ВЕРСІЙ ТВОРУ «BLACK BEAUTY»)

ONYMS IN THE PERITEXTUAL SPACE OF TRANSLATION (BASED ON THE UKRAINIAN VERSIONS OF “BLACK BEAUTY”)

Вітяк Ю.М.,

*orcid.org/0009-0003-5402-9589**аспірант, асистент кафедри теорії і практики перекладу**Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*

На основі різних варіантів перекладу англomовного класичного роману «Black Beauty» Анни Сьюел вивчено прагматику створення приміток до окремих лексичних одиниць. Проаналізовано особливості текстових надбудов, наявних у перекладах К. Булкіна, Ю. Вітяка, І. Гоял, А. Сагана. Досліджено види перітекстуальних форм з огляду на їхню належність до онімних фреймів і субфреймів. Обґрунтовано необхідність супровідних елементів, що пояснюють перекладацькі мотиви застосування лексичних трансформацій. Виявлено закономірності продукування типових експлікацій, які сприяють реценції текстового матеріалу.

Окреслено коло сучасних українських дослідників ономастики, котрі займаються розширенням теоретичних знань про цей розділ мовознавства, зосереджено увагу на їхньому внеску в означену проблему.

Простежено закономірності відтворення онімів одного ряду фреймів і субфреймів різними перекладачами, зокрема проаналізовано наявні українськомовні відповідники до зоонімів, гіппонімів, кінонімів, наявних в оригіналі. З'ясовано семантичну відмінність між онімами, які позначають той самий одиничний об'єкт тексту мови-джерела. У межах топонімікону охарактеризовано ойконіми, годоніми, ороніми, хороніми, дендроніми, еклесіоніми, понтоніми та ін. Наведено паралельні назви вітчизняного термінознавства. Шляхом групування перітекстуальних форм онімного характеру їх виділено в окрему категорію приміток як такі, що відзначаються високою частотністю, а тому потребують належного вивчення з погляду перекладознавства.

За допомогою зіставлення лексичних одиниць у тексті оригіналу та різних версіях перекладу з'ясовано роль коментарів онімного характеру.

Ключові слова: оніми, перітекст, паратекст, примітки, парапереклад, перітекстуальний простір.

The article is devoted to the study of a number of notes created based on the onyms appearing in different Ukrainian versions of Anna Sewell's English-language novel Black Beauty. The research focus is on texts comprehended and adapted by such translators as K. Bulkin, Y. Vitiak, I. Hoyal, and A. Sahan. The types of peritextual forms are studied in terms of their belonging to onomatopoeic frames and subframes. The necessity of having accompanying elements explaining the translation motives for the use of lexical transformations is substantiated. The regularities of producing typical explications that facilitate the reception of textual material are revealed.

The circle of modern Ukrainian researchers of onomastics engaged in the expansion of theoretical knowledge about this section of linguistics is outlined, with a focus on their contribution to the problem.

The author traces the regularities in the reproduction of onyms of the same series of frames and subframes by different translators, in particular, analyzes the available Ukrainian-language equivalents to zoonyms, hipponyms and others present in the original. The semantic difference between the onyms that denote the same single object in the source language text is clarified. Within the toponym's unit, the author characterizes oikonoms, hodonoms, oronyms, choronyms, dendronyms, eklesionyms, pontoons, etc. The parallel names of the national terminology are given. As a result of the grouping of peritextual forms based on onyms, they are allocated to a separate category of notes as those characterized by high frequency and therefore require proper study from the point of view of translation studies.

By comparing lexical items in the original text and different versions of the translation, the role of comments with onym's nature is clarified. The connections between the individual links of the work, which determine the emergence of textual superstructures, are established.

Key words: onymes, peritext, paratext, notes, paratranslation, peritextual space.

Постановка проблеми. Оніми становлять особливий лексичний пласт, який позначається відсутністю еквівалентів у цільовій мові, тому їхнє відтворення у різних варіантах перекладів однієї книги часто різняться, що залежить від низки чинників, серед яких – ідіостиль перекладача. Авторство твору є лише одним із виразників належності онімів до текстів художньої літератури, однак цей діапазон значно ширший і не обмежується пропріативами. Актуальність проблематики запропонованої студії зумовлена потребою ґрунтовного дослідження прагматичного аспекту появи приміток, які розкривають природу онімів ув оригінальному тексті та перекладі з урахуванням стратегій форенізації та доместикації, скерованих на окремі лексичні одиниці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ономастичні студії посідають чільне місце серед лінгвістичних досліджень. Серед інших традиційні групування онімів відзначено й проаналізовано у розвідках О. Вербовацької, Т. Вільчинської. До вивчення субфреймів звертаються В. Герасимчук, М. Доценко, Т. Крупеньова, С. Мартос, О. Негер, І. Скорук. Особливу увагу систематизації субфреймів топонімів приділено у наукових матеріалах таких вчених, як А. Титаренко («Місце урбанонімів у загальній класифікації онімів» [16], С. Харченко («Інтегрований словник дендронімів як засіб уніфікації назв зелених насаджень парків і скверів» [22]), А. Швець («Предметно-номінативна класифікація онімів і місце в ній фольклорних онімів» [23]).

Українським вичерпним класифікаційним різноманіттям онімів запропоновано в доробку М. Торчинського, у фокусі якого перебувають денотатно-номінативні структури псевдонімії [18], ергонімії [19] та ін.

Переклад англійських онімів перебуває у полі наукових зацікавлень Е. Босва, Н. Гасюк, В. Горда, Н. Гоца, С. Діброва, В. Загіва, Т. Кушнірова, Л. Мосієвич, О. Пуш, М. Руденко.

Метою розвідки є окреслення приміток онімного характеру, наявних в українських перекладах твору «Black Beauty» Анни Сьюел. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: 1) визначити арсенал приміток онімного типу в корпусі українськомовних перекладів твору; 2) здійснити класифікацію перітекстуальних форм, що пояснюють окремі лексичні одиниці, співвідносячи їх із фреймами та субфреймами; 3) описати мотиви створення окремих приміток як необхідних із погляду рецепції сегментів твору.

Виклад основного матеріалу. Перітекстуальний простір книги у перекладі має низку закономірностей, які легше прослідкувати у зіставленні різних версій одного твору, переданого засобами цільової мови. Межі паратекстуального ареалу змінюються залежно від диференційний ознак лінгвокультурного виміру, себто наскільки національна форма буття з етнічними та соціальними особливостями, фіксована в мовній системі, яку репрезентують автор і перекладач, тотожні. Текстові надбудови, притаманні як оригіналу, так і перекладу, стосуються не лише феноменологічного поля, реалій, взаємодії творів чи відсилки до дискурсів, а й навігації у книзі, де зауважено аспекти, що впливають у процесі рецепції та рефлексії перекладача. Сюди ж належить зорієнтування читача у лексичних одиницях своєї мови, якими оперує окрема галузь.

Особливу групу становлять примітки онімного спрямування, які маркують явища іншої культури. У «Black Beauty» фіксуємо низку апелятивів, що трансформувалися у власні назви. За умови транскодування у перекладах наявні виноски до мотивованих **зоонімів**. Кличка тварини **Pet**, вперше висвітлена в реченні «*Her name was Duchess, but he often called her Pet*» [25], транскрибована в перекладах А. Сагана та Ю. Вітяка. З огляду на екзотичність власної назви, зумовлену застосуванням прийому форенізації, у творах наведені паратекстуальні тлумачення, які помітно перегукуються між собою за обсягом і манерою викладу: «в англійській мові означає “улюблена домашня тварина”» [14, с. 8] та «у перекладі з англ. “улюблена тварина, улюбленця”» [15, с. 6].

Для відтворення оніма **Pet** І. Гоял оперує прийомом прямого перекладу, добираючи демінутив **Улюбленка**: «Маму звали Герцогиня, та хазяїн часто кликав її **Улюбленка**» [12, с. 6].

Завдяки одомашненню найменування перекладачка уникає так званого «етнодевіантного тиску» [26, с. 20], заодно зберігаючи логіку авторського посилю.

Послідовність думок складніше прослідкувати за умови етноцентричної редукції іноземного тексту [26, с. 20], яка відбувається у процесі доместикації, реалізованої К. Булкіним: «*Її звали Герцогинею, але господар часто називав її Ладюю*» [13, с. 7]. Перекладач пропонує у книзі український етнокультурний пропріатив *Лада*, що має дохристиянське, точніше мовлячи, язичницьке коріння. Лада і Ладо, слушно сказати, були богами злагоди, любові, веселоців тощо [6, с. 326]; як апелював означає «*кохана, люба*» [6, с. 327]. З огляду на те, що форма звертання *ладо* вирізняється низькою частотністю уживання, автономне відстеження зв'язку між онімами «Герцогиня» та «Лада» ускладнюється, або це призводить до розриву асоціативного ланцюга, за якого наведені образи не корелюють між собою, чи то один образ не продовжує інший.

Складність онімного лексикону, що наповнює перітекстуальний простір видання, полягає у їхньому групуванні з огляду на різноманітність класифікацій за фреймами та субфреймами, наявність подвійних термінів на позначення одного явища, відсутність монопідходу до аналізу власних назв. Яскравим прикладом того слугує пропозиція розглядати антропоніми в межах художнього твору як поетоніми. Такої думки дотримується низка науковців, серед яких В. Герасимчук, А. Нечипоренко [3], М. Торчинський [21]. Однак, на наше переконання, імена, перенесені у художній простір, не втрачають свій фреймовий статус і не зазнають трансонімізації, себто переходу з одного категоріального регламенту в інший, адже цілком зберігають семантичне навантаження попри зміну часово-просторових координатів.

Апология виокремлення з-поміж інших ономастичних приміток спричинена кількісно панівною паратекстуальною репрезентацією. Так, у перекладі «Black Beauty» наявно вісім унікальних антропонімів, шість із яких пояснюють прізвище персонажа: *Менлі* [15, с. 21]; [14, с. 24]; *Філчер* [15, с. 132]; [14, с. 127]; *Смерк* [15, с. 135]; [14, с. 131]; *Скінер* [15, с. 176]; *Фаулер* [15, с. 206]; одне з яких, зокрема *Thoroughgood* [25], транскодується із графічною розбіжністю: *Сароуд* [14, с. 204]; *Сароугуд* [15, с. 218]. Також два пропріативи характеризують ім'я, зокрема *Job* [25] транскрибується А. Саганом як *Джоб* [14, с. 34]; тоді як Ю. Вітяк подає паралельні назви оніма *Джоб* (*Йов*) [15, с. 33], обстоюючи таким чином можливість існування рівноправних паралельних назв. Лише в одному з українськомовних видань наводиться інтертекстуальна примітка до імені *Самсон* [15, с. 30], зумовлена візуальною схожістю героя зазначеного твору із біблійним персонажем: «*Його син був дужим, довготелесим та хоробрим. Звали його Самсоном*» [15, с. 29–30]. Зазначена маргіналія підкреслює художній задум автора, однак може видатися вкрай очевидною для читача.

Очікувано, що у творі про тварин, окрім антропонімів, представлено і фрейм **зоонімів**, у межах якого виокремлюємо два домени, а саме гіпоніми (клички для коней) і кіноніми (клички для собак). До **гіпонімів** належать такі п'ять назв: *Пет* [15, с. 6]; [14, с. 8]; *Ебоні* [15, с. 22]; *Роб-Рой* [15, с. 11]; [12, с. 10]; [14, с. 14]; *Джунджер* [15, с. 19]; [14, с. 22]; *Джастіс* [15, с. 25]. Слушно зауважити, що гіпонім *Роб-Рой* утворений унаслідок абсолютної трансонімізації антропоніма, котрий позначав «*національного героя Шотландії, розбійника, якого часто називають шотландським Робін Гудом*» [12, с. 10], у субфрейм зооніма.

У перекладених версіях твору наявні два **кіноніми**, а саме: *Скай*, що позначає ім'я тварини, яке співвідноситься із породою «*скай-тер'єр*» [15, с. 44–45]; та різні пропозиції відтворення лексеми *Frisky* [25], зокрема транслітеровану трансформацію як *Фріскі* [15, с. 25] та онім *Френкі* [14, с. 27], який супроводжується такою приміткою: «*“Френкі” походить від англійського “frisky” – “веселий”, “грайливий”*» [14, с. 27]. Утім, етимологічна кореляція лексичних одиниць *Franky* і *frisky* не простежується, що дає підстави заявити про перекладацьке особливе рішення.

Гіпонім *Ginger* (що дослівно означає «імбир») [24] не акомпанований примітками у версіях К. Булкіна й І. Гоял, оскільки лексема одомашнена в обох перекладах. Онім *Перчинка*

[13, с. 33]; [12, с. 21], на наше міркування, можна вважати адекватною заміною з огляду на те, що перець та імбир належать до пекучих прянощів, а в метафоричному плані засвідчують гостроту характеру.

Хрононіми (назви, які позначають відтинки часу) не притаманні перекладам твору «Black Beauty». Їх зафіксовано лише раз у разі: Кримська війна [14, с. 139]; Кримська війна, або Східна війна [15, с. 144]. Це обґрунтовується відсутністю такого типу онімів в оригіналі.

Паратекстуальний топонімікон перекладеного роману представлений широким спектром субфреймів, зокрема:

1) ойконімами (загальна назва для населених пунктів):

– на позначення передмістя: *Лансдаун* [15, с. 132]; [14, с. 133];

– для номінації міст, інакше кажучи, **астіонімами**: *Ньюмаркет* [15, с. 6]; [12, с. 6]; [14, с. 8]; *Бат* [15, с. 118]; [12, с. 93]; [14, с. 115]; *Велс* [14, с. 128] або *Веллз* [15, с. 133];

2) годонімами:

– найменування вулиць: *Чипсайд* [14, с. 152]; *Боу-стріт* [14, с. 179];

– найменування бульварів, які до цього субфрейма зараховує А. Титаренко [17, с. 212]: *Пултен-стріт* [14, с. 126];

3) оронімами:

– власні назви елементів рельєфу: *Ладгейтський пагорб* [14, с. 202]; *Ладгейт-гілл* [15, с. 216] (слід звернути увагу на те, що примітка, створена Ю. Вітяком, засвідчує онімну невизначеність, адже топонім *Ludgate Hill* [25] також виступає **годонімом**: «*Ладгейт-гілл – мова, мабуть, про один із лондонських пагорбів або про вулицю з однойменною назвою...*» [15, с. 216].

4) хоронімами:

– найменування частини території міста, зокрема району: *Клапамський пагорб* [14, с. 166]; *Сен-Джонс-вуд* [14, с. 175]; *Півмісяць* [14, с. 176]; *Вест-Енд* [14, с. 189]; *Сент-Джонс-Вуд («ліс святого Іоана»)* [15, с. 183];

5) дендронімами, у терміносистемі Т. Беценко [2, с. 130], М. Доценко [5, с. 21] та ін. чи **дримонімами**, як визначає І. Скорук [11, с. 291]:

– назви парків: *Ріджентс-парк* [14, с. 179], а також *Ріджентс парк («парк регента»)* [15, с. 189];

– позначення скверів (котрі С. Харченко теж відносить до дендронімів): *сквери на Вест-Енді* [15, с. 201];

6) еклезіонімами:

– назви релігійних установ [2, с. 130]: *Нова Церква* [14, с. 155]; *Нова церква (Новий Єрусалим або Сведенборгіанізм)* [15, с. 161]. У цьому разі природа оніма ґрунтується на прийомі перенесення, оскільки у тексті мовиться про будівлю храму, яку відвідують віряни, що водночас вказує на протестантську течію: «*Річ у тім, що ми тепер відвідуємо Нову Церкву, а вона далеченько, щоб туди ходити пішки*» [14, с. 155], до цього оніма А. Саган дає таку лаконічну примітку: «*одна із протестантських течій, яку заснував Емануель Сведенборг*» [14, с. 155],

7) понтонімами [2, с. 132]:

– назви мостів: *Лондонський міст* [14, с. 153];

8) іншими топонімами:

– найменування іподрому: *Гудвуд* [12, с.]; *Гудвуд* [15, с. 66]; [14, с. 65].

Особливу групу складають **ергоніми** твору, у фреймі яких можна виокремити такі домени:

а) **станціоніми** (назви станцій відповідно до термінологічного апарату М. Торчинського [18, с. 189]: *Бішопгейт* [14, с. 179]; [15, с. 189]; *Паддінгтон* [14, с. 183] і *Педдінгтон* [15, с. 193];

б) **комерціоніми** (у класифікації М. Торчинського [19]), або **емпороніми** (у термінологічному апараті О. Зубрової [7, с. 128]) (назви торговельних об'єктів): *Татерсолз* (аукціонний дім) [12, с. 29]; [14, с. 36]; або *Таттерсоллз* [15, с. 35];

в) **сервісоніми** (услід за О. Сидоренко, Ю. Дідур [4]) – назви об'єднань, що забезпечують надання послуг населенню: *шпиталь святого Томи* [14, с. 180];

г) **ойкодомоніми**, до яких узагальнено зараховуємо найменування житлового комплексу *Кресент* [15, с. 184] і визначного місця – *Монумент* [15, с. 195], адже дослідниці Ю. Браїлко [1, с. 91] та О. Негер [10, с. 47] розглядають у межах ойкодомонімів будь-які архітектурні споруди, хоча О. Зуброва лобює наявність вивіски як ключову ознаку цього підтипу власних назв [7, с. 128].

Мусимо зауважити, що коментар до оніма може бути зумовлений нарративними пасажами твору. Ефект несподіваного викладу простежуємо у сорок третьому розділі під назвою «A Friend in Need», у якому леді, сідаючи в кеб Джері Баркера, запитує його про героїню на ім'я Мері, котра раніше не згадувалася в тексті, а також про дітей: «*To the Paddington Station, and then if we are in good time, as I think we shall be, you shall tell me all about Mary and the children*» [25]. Однак у перекладах І. Гоял та А. Саган зазначений пропріатив переданий як **Поллі** та **Полі** відповідно, як бачимо з уривків: «*На станцію Піддінтоон і, якщо у нас залишиться час, а я думаю, так воно й буде, розкажете мені про Поллі та дітей*» [12, с. 151]; «*Везіть мене на Паддінгтон, а потім, якщо в нас буде час (а я думаю, що буде), розповісте мені про Полі та про ваших діточок*» [14, с. 183]. Припущення про наявність потенційної одруківки в оригінальному тексті виключається на підставі неодноразового застосування зазначеного імені надалі: «*How do you find the cab work suit you in winter? I know Mary was rather anxious about you last year*» [25].

Автентичний сегмент твору, що викликає гносеологічне утруднення та потребує тлумачення для читача, простежуємо у перекладі Ю. Вітяка: «*На станцію Педдінгтон, і якщо у нас буде час, – а я думаю, що він буде, – розповісте мені про Мері та дітлахів*» [15, с. 193]. Наведений знизу сторінки коментар засвідчує лінію авторської логіки, що пов'язана із соціальними нормами звертання й особливостями справочинства Вікторіанської епохи, а саме урівнювання імен **Mary** і **Polly**, себто їхній розгляд в одному синонімічному ряді: «*тут йдеться про Поллі, дружину Джеррі Баркера. Хоч як дивно звучить, у давніх переписах населення нерідко можна натрапити на такий запис імені Мері (Поллі). Попри графічну відмінність імен їх іноді вважають синонімічними. Справа в тому, що однією з форм офіційного імені Мері є децю м'якше для вимови ім'я Моллі. З часом "Моллі" стали замінювати на "Поллі"*» [15, с. 193]. Тож, як видно, перітекстуальна форма сприяє розумінню авторської та перекладацької стратегій викладу, завдяки яким лінійний текст можна відтворювати з уникненням нарративних, змістових чи соціокультурних втрат.

Висновки. На основі наведених фреймів і субфреймів сміємо виснувати, що оніми варто віднести до окремої категорії приміток, які сприяють різносторонньому вивченню твору, прагматичних особливостей використання певних імен автором і мотивації відтворення онімів перекладачами.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у детальній класифікації субфреймів онімів, які перебувають у перітекстуальному полі, їхньому подальшому аналізі задля визначення мотивів застосування конкретних лексичних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Браїлко Ю. Український топонімний код у поезії Бориса Олійника. *Філологічні науки*. 2015. Вип. 21. С. 90–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2015_21_16 (дата звернення: 19. 07. 2023).
2. Беценко Т. Вступ до топоніміки : навчальний посібник. Суми, 2019. 152 с.
3. Герасимчук В., Нечипоренко А. Поетоніми як засіб художньої характеристики. *Дивослово*. 1999. № 11. С. 14–19.
4. Дідур Ю. Денотатно-номінативна класифікація ергонімів. *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. Серія : Лінгвістичні науки*. 2013. Вип. 17. С. 37–41.

5. Доценко М. Зв'язок топонімікону і жанрово-стильової природи тексту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2016. Вип. 20 (1). С. 20–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2016_20%281%29__8 (дата звернення: 17. 07. 2023).
6. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
7. Зуброва О. Образ Нью-Йорка в сучасній художній прозі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 2 (316). 2018. С. 126–134.
8. Крупеньова Т. Лексико-семантичні та словотвірні особливості годонімів міста Одеси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2015. Вип. 16. С. 29–31. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua> (дата звернення: 17. 07. 2023).
9. Мартос С., Журавльова Є. Повернені історичні годоніми Херсона як результат дії законів про декомунізацію. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Вип. 34. 2018. Т. 1. С. 40–43.
10. Неєр О. До питання про термінологічно-поняттєвий апарат урбаноніміки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2012. Вип. 27. С. 47–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuufilol_2012_27_11 (дата звернення: 24. 07. 2023).
11. Скорук І. Курсова та дипломна роботи з ономастики : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 296 с.
12. Сьюел А. Чорний Красень. Автобіографія коня / пер. з англ. Ірини Гоял. Київ : Знання, 2018. 175 с.
13. Сьюелл А. Чорний Красунчик / пер. з англ. К. Булкіна. Київ : Видавнича група КМ-БУКС, 2021. 160 с.
14. Сюел А. Чорний красень / пер. з англ. А. Саган. Львів : Свічадо, 2010. 2016 с.
15. Сьюел А. Чорний красунь : повість / пер. з англ. Ю. Вітяка. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2022. 232 с.
16. Титаренко А. Місце урбанонімів у загальній класифікації онімів. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. № 9 (2). 2013. С. 171–180.
17. Титаренко А. Структурна організація урбанонімів Кривого Рогу. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2015. Вип. 13. С. 211–218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2015_13_31 (дата звернення: 25. 07. 2023).
18. Торчинський М. Денотатно-номінативна структура псевдонімії як складник української ономастичної терміносистеми. *Українське мовознавство*. 2010. Вип. 40. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Um_2010_40_10 (дата звернення: 5. 07. 2023).
19. Торчинський М. Денотатно-номінативна структура ергонімії. *Studia Slavistica*. 2009. Вип. 10 : Ономастика. Топоніміка. С. 185–192.
20. Торчинський М. Основи денотатно-номінативного групування онімної лексики. *Вісник Прикарпатського університету*. 2011. Вип. 29–31. С. 27–31.
21. Торчинський М. Функції власних назв у художньому мовленні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10 «Проблеми граматики і лексикології української мови»*. 2006. Вип. 2. С. 295–301. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24866> (дата звернення: 2. 08. 2023).
22. Харченко С. Інтегрований словник дендронімів як засіб уніфікації назв зелених насаджень парків і скверів. *Міжнародний філологічний часопис*. 2019. Т. 10, № 1. С. 83–93.
23. Швець А. Предметно-номінативна класифікація онімів та місце в ній фольклорних онімів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2015. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов, Вип. 13. С. 227–234.
24. Collins Dictionary. URL: www.collinsdictionary.com/dictionary/english/dose (дата звернення: 08.07.2023).
25. Sewell A. Black Beauty. URL: www.literaturepage.com/read/blackbeauty.html (дата звернення: 18.07.2023).
26. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York : Routledge, 1995. 353 p.